

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TARBIYACHI VA MUSIQA
RAHBARINING HAMKORLIGI

Gaziyev Jobirxon Jo'raxonovich

Namangan davlat pedagogika institute ART pedagogikasi kafedrasi dotsenti

Abdulxamidova Odina Alisher qizi

*Namangan davlat pedagogika institute Aniq va tabiiy fanlar fakulteti MUS-AU-24
talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi va musiqa rahbarining o'zaro hamkorligi masalasi yoritilgan. Unda pedagoglar o'rtasidagi uzviy aloqa, birgalikda rejalashtirish, mashg'ulot va bayram tadbirlarini tashkil etish jarayonlari hamda bolalarning intellektual, estetik va ijtimoiy rivojlanishiga musiqaning ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, hamkorlikning samarali shakllari, innovatsion yondashuvlar va ta'lim jarayonida integratsiyalashgan faoliyatning ahamiyati ochib beriladi. Maqolada tarbiyachi va musiqa rahbarining birgalikdagi faoliyati bolalarda musiqiy qobiliyat, nutq madaniyati, jamoada ishlash ko'nikmalari va ijodiy faollikni shakllantirishdagi o'rni asoslab berilgan.*

Kalit so'zlar: *Musiqa tarbiyasi, Pedagogik hamkorlik, Estetik rivojlanish, Maktabgacha ta'lim tizimi, Tarbiyachi va musiqa rahbari hamkorligi.*

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi va musiqa rahbarining hamkorligi bolalarning har tomonlama barkamol rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Maktabgacha yosh davri inson hayotining eng nozik, eng ta'sirchan va eng sarmahsul bosqichi bo'lib, aynan shu davrda bolaning nutqi, tafakkuri, hissiyoti, estetik didi va ijtimoiy ko'nikmalari shakllanadi. Shu bois tarbiyachi va musiqa rahbari o'rtasidagi uzviy hamkorlik ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini ta'minlaydi. Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda va bu borada O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi tomonidan qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlarning asosiy maqsadi – bolalarning intellektual, ma'naviy, jismoniy va estetik rivojlanishini ta'minlashdan iborat bo'lib, bunda musiqa tarbiyasi alohida ahamiyat kasb etadi.

Musiqa rahbari maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarga musiqiy bilim va ko'nikmalarni berish, ularni qo'shiq kuylashga, ritmni his qilishga, musiqaga mos harakat qilishga o'rgatish bilan shug'ullanadi. Tarbiyachi esa kun davomida bolalar bilan bevosita ishlaydigan pedagog sifatida ularning umumiy rivojlanishi, tartib-intizomi, ijtimoiylashuvi va ma'naviy tarbiyasini yo'lga qo'yadi. Agar ushbu ikki pedagog o'z faoliyatini rejalashtirilgan holda, bir-birini to'ldiruvchi tarzda olib borsa, ta'lim jarayoni yanada mazmunli va samarali bo'ladi. Masalan, musiqa mashg'ulotida o'rganilgan qo'shiq yoki ritmik harakatlar tarbiyachi tomonidan guruh mashg'ulotlarida takrorlansa, bolalarda mustahkam bilim va malaka shakllanadi. Bu esa ta'limning izchilligi va uzviyligini ta'minlaydi.

Tarbiyachi va musiqa rahbari hamkorligining asosiy yo'nalishlaridan biri – ta'lim jarayonini birgalikda rejalashtirishdir. Oylik va haftalik reja tuzishda musiqa mashg'ulotlarining mavzulari guruhning umumiy tarbiyaviy yo'nalishiga moslashtiriladi. Masalan, fasllar mavzusi o'tilayotgan bo'lsa, musiqa rahbari shu faslga oid qo'shiqlarni tanlaydi, tarbiyachi esa shu mavzu asosida suhbat, rasm chizish yoki badiiy adabiyot bilan ishlash faoliyatini tashkil etadi. Natijada bola bir mavzuni turli faoliyat turlari orqali o'zlashtiradi. Bu integratsiyalashgan yondashuv bolalarning fikrlash doirasini kengaytiradi va bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishiga yordam beradi.

Musiqa rahbari va tarbiyachi o'rtasidagi hamkorlik nafaqat mashg'ulot jarayonida, balki bayram tadbirlari va ertaliklarni tashkil etishda ham muhim ahamiyatga ega. Maktabgacha ta'lim muassasalarida Mustaqillik kuni, Navro'z, Yangi yil kabi bayramlar keng nishonlanadi. Bunday tadbirlarda musiqa rahbari sahna ko'rinishlari, qo'shiqlar va raqslarni tayyorlasa, tarbiyachi bolalarni sahnaga tayyorlaydi, rollarni o'rgatadi, nutqini ravonlashtiradi va psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlaydi. Hamkorlikda tashkil etilgan tadbir bolalarda jamoada ishlash, sahnada o'zini tutish, ijodkorlik va ishonch kabi fazilatlarni rivojlantiradi.

Bolalarning estetik didini shakllantirishda musiqa tarbiyasining o'rni beqiyosdir. Musiqa orqali bola go'zallikni his qiladi, ohang va ritmni ajratadi, his-tuyg'ularini ifodalashni o'rganadi. Bu jarayonda tarbiyachi musiqa mashg'ulotlarida o'rganilgan qo'shiqlarni kundalik faoliyatga singdirishi, ertalabki badantarbiya yoki o'yin jarayonida musiqadan foydalanishi mumkin. Shuningdek, musiqa rahbari tarbiyachiga bolalarning musiqiy qobiliyatlari haqida ma'lumot berib boradi, iqtidorli bolalarni aniqlashda yordam beradi. Shu tariqa pedagoglar bir-birining ishini to'ldiradi va bolalarning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda ish olib boradi.

Hamkorlikning samarali bo'lishi uchun pedagoglar o'rtasida o'zaro hurmat, ishonch va doimiy muloqot bo'lishi zarur. Har bir pedagog o'z yo'nalishining mutaxassisi bo'lsa-da, umumiy maqsad – bolani har tomonlama rivojlantirish ekanini unutmasligi kerak. Musiqa rahbari tarbiyachining kundalik tarbiyaviy faoliyatidan xabardor bo'lishi, tarbiyachi esa musiqa mashg'ulotlarining mazmunini bilib, uni qo'llab-quvvatlashi lozim. Metodik yig'ilishlar, ochiq mashg'ulotlar va o'zaro tajriba almashish jarayonlari bu borada katta ahamiyat kasb etadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutqni rivojlantirishda ham musiqa muhim vosita hisoblanadi. Qo'shiqlarni yod olish, matnni to'g'ri talaffuz qilish, she'r va ritmik mashqlarni bajarish orqali bolalarning lug'at boyligi ortadi, talaffuzi yaxshilanadi. Tarbiyachi musiqa rahbari bilan hamkorlikda nutqiy o'yinlar, tovush mashqlari va ritmik she'rlar asosida mashg'ulotlar tashkil etishi mumkin. Bu esa bolalarning fonematik eshituvini rivojlantirishga yordam beradi.

Shuningdek, musiqa bolalarning ijtimoiylashuv jarayoniga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Jamoa bo'lib kuylash, birgalikda raqsga tushish yoki musiqali o'yinlarda qatnashish bolalarda hamkorlik, o'zaro hurmat va birdamlik tuyg'ularini shakllantiradi. Tarbiyachi bu jarayonda bolalarning o'zaro munosabatlarini kuzatadi, zarur hollarda

yo'naltiradi va ijobiy muhit yaratadi. Musiqa rahbari esa jamoaviy ijroni to'g'ri tashkil etadi, har bir bolaning faol ishtirokini ta'minlaydi.

Bugungi zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar ham keng qo'llanilmoqda. Interaktiv doskalar, audio va video materiallar, raqamli musiqiy vositalar musiqa mashg'ulotlarini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Tarbiyachi va musiqa rahbari ushbu vositalardan birgalikda foydalanib, bolalarning qiziqishini oshirishi, ularning ijodiy faolligini rag'batlantirishi mumkin. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar, jumladan, integratsiyalashgan ta'lim, o'yin texnologiyalari va differensial yondashuv hamkorlikning yangi imkoniyatlarini ochib beradi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi va musiqa rahbarining hamkorligi ta'lim-tarbiya jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Ularning birgalikdagi faoliyati bolalarning intellektual, estetik, ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Hamkorlik asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar va tadbirlar bolalarda musiqaga mehr, go'zallikka intilish, jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shunday ekan, pedagoglar o'rtasidagi uzviy hamkorlikni mustahkamlash, tajriba almashish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish maktabgacha ta'lim sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. JURAKHONOVICH, G. J., & KARIMBERDIEVICH, R. K. Renewing the System of the Country and the Role and Significance of Art and Culture in Today's New Level of Modernization in Our Life. JournalNX, 6(05), 7-9.

2. Gaziyeu, J. J. (2021). STYLISTIC FEATURES OF THE WORK OF FRANZ JOSEPH HAYDN. In АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ (pp. 215-217).

3. Gaziyeu, J. J., & Toshmatov, G. O. (2021). Acts credit module system and its implementation activities in higher educational process. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(9), 467-472.

4. Gaziyeu, J. J., & Aliyeva, N. R. (2021). Dmitriy dmitrievich shostakovich life and work. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(10), 1181-1185.

5. Joraxanovich, G. J. (2023). Psychological Factors Of Musical Education. JournalNX, 9(11), 8-10.

6. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MILLIY MUSIQA-XALQ MADANIYATINING MA'NAVIY KO 'ZGUSI. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 8(10), 107-109.

7. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MUSIQA O 'QITUVCHILAR DARSLARDA ILG 'OR TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH KO 'NIKMALARI. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 8(9), 90-94.

8. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MUSIQA SAVODXONLIGI TUSHUNCHASI. FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES, 3(36), 220-224.

9. Qodir o'g'li, M. S. (2025). INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TUSHUNCHASI. SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 3(32), 87-91.
10. Qodir o'g'li, M. S. (2024). INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING MUSIQA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI. SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH, 3(28), 68-71.
11. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MILLIY MUSIQA-XALQ MADANIYATINING MA'NAVIY KO 'ZGUSI. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 8(10), 107-109.
12. Sobirova, M. (2020). The role of the family in the development of the integration process in science and education. JournalNX, 1137-1142.